

APIBENDRINAMOJI ATASKAITA

BENDRAS ES MAISTO NUOSTOLIŲ IR ŠVAISTYMO PREVENCIJOS PLATFORMOS

IR EUROPOS PILIEČIŲ FORUMO POSĖDIS

SVEIKATOS IR MAISTO SAUGOS GD (SANTE)

Mišrus

2023 m. lapkričio 7 d.

Pirmininkas (1): Klaus Berend, Sveikatos ir maisto saugos GD atstovas

Europos Komisija ir ES istaigos (9): Sveikatos ir maisto saugos GD, Aplinkos GD, Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD, Mokslinių tyrimų ir inovacijų GD, Jungtinis tyrimų centras, Eurostatas, Europos aplinkos agentūra (EAA), Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomoji įstaiga (EASME), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK), Europos regionų komitetas (COR)

Atstovaujamos valstybės narės (23): AT, BE, BG, CZ, DK, EL, EE, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI, ES

Privačiojo sektoriaus organizacijos (39): Europos vartotojų organizacijų asociacija (BEUC), organizacija „Boroume“, Europos ūkininkų ir Europos žemės ūkio kooperatyvų asociacija „Copa-Cogeca“, Švarių technologijų centras (CTC, Miunsterio technologijų universitetas), *Consorzio Bestack*, *Deutsche Umwelthilfe e.V.* (DUH), Europos šaldymo ir logistikos asociacija (ECSLA), Europos buvusių maisto produktų perdirbėjų asociacija (EFFPA), *EuroCommerce* (Europos organizacija, atstovaujanti mažmeninės prekybos ir didmeninės prekybos sektoriui), Europos vartotojų kooperatyvų bendrija (*EuroCoop*), Europos bulvių perdirbėjų asociacija (EUPPA), Europos bulvių prekybos asociacija (*Europatat*), Europos maisto bankų federacija (FEBA), *FoodCloud*, *FoodServiceEurope*, Maisto atliekų inovacijų tinklas *FoodWIN*, *Freshfel Europe*, Europos prekybos vaisiais ir daržovėmis asociacija (EUCOFEL), fondas *Azti* (*Fundación AZTI – AZTI Fundazioa*), HOTREC (Europos viešbučių, restoranų ir kavinių darbuotojų profesinių sąjungų asociacija), Harokopio universitetas (HUA), Vengrijos maisto bankų asociacija (HFBA), *Independent Retail Europe*, Tarptautinė maisto atliekų koalicija (IFWC), *Last Minute Market*, *Les Restos du Coeur*, *Matvett-NORSUS-Nofima CONSORTIUM*, *Rabobank*, *Regal Normandie*, SWF (maisto švaistymo stabdymo judėjimas), *Too Good To Go*, *Venturis Horeca*, Vageningeno universitetas ir mokslinių tyrimų institutas (WUR), Atliekų ir išteklių veiksmų programa (WRAP), Pasaulinė didmeninių rinkų sąjunga (WUWM), *Zero Waste Scotland*.

Kitos viešosios organizacijos (5): Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO), Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO), Jungtinių Tautų aplinkos programa (UNEP).

Stebėtojai (1): NĖRA

Bendras ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos ir Europos piliečių forumo posėdis

1. Pirmininko įžanginis žodis ir įvadas į atsiliepimų sesiją: Klaus Berend, už maisto saugą, darnumą ir inovacijas atsakingas direktorius

Pirmininkas pradėjo sesiją pasveikindamas bendro Europos piliečių forumo posėdžio dalyvius ir ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos narius. Pirmininkas padėkojo Europos piliečių forumo nariams už tai, kad jie pateikė rekomendacijų, kaip padėti aktyviau kovoti su maisto švaistymu ES. Pirmininkas nurodė, kad Europos Komisija priėmė pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai, kuriuos valstybės narės turi pasiekti iki 2030 m., ir kad kartu su prie pasiūlymo pridedamu poveikio vertinimu paskelbta piliečių ataskaita. Ataskaitoje Europos Komisija pateikė savo požiūrį į piliečių rekomendacijas ir nurodė, kaip jomis būtų remiamas visa apimantis Komisijos darbas maisto švaistymo prevencijos srityje ir kad tai būtų gairės, padėsiančios valstybėms narėms siekti būsimų tikslų.

2. Moderatoriaus įvadas

Moderatorius pasveikino internetu prisijungusius ir Briuselyje esančius dalyvius ir pristatė posėdžio darbotvarkę.

3. Sveikatos ir maisto saugos GD generalinės direktorės Sandros Gallinos įžanginės pastabos (vaizdo įrašas)

Savo įžanginėse pastabose **generalinė direktorė** S. Gallina išsamiau aptarė Europos Komisijos pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ir pabrėžė piliečių rekomendacijų dėl maisto švaistymo prevencijos ES svarbą. Piliečių rekomendacijos atsispindi privalomuose tiksluose, pateiktuose pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kurį priėmus valstybės narės turės laikytis integruoto požiūrio, įtraukdamos visus pagrindinius subjektus į maisto švaistymo prevencijos veiksmus ir remdamos vartotojų elgsenos pokyčius. Generalinė direktorė atkreipė dėmesį į piliečių raginimą sukurti sąžiningą ir teisingą maisto tiekimo grandinę ir remti maisto dovanojimą visoje ES, taip pat į tai, kad svarbu stebėti maisto atliekas ir skatinti maisto tvarkymo subjektus įsipareigoti mažinti maisto atliekų kiekį, be kita ko, taikant Atsakingos maisto verslo ir rinkodaros praktikos elgsio kodeksą.

4. Komunikacijos generalinio direktorato pastabos

Atstovavimo ir komunikacijos valstybėse narėse direktorius Richardas Kühnelis pabrėžė šio bendro posėdžio vertę – tai galimybė Europos Komisijai ir platformos nariams pateikti atsiliepimus piliečiams apie jų rekomendacijas. R. Kühnelis nurodė, kad rengiamasi kitam piliečių forumų raundui, ir informavo, kad piliečių dalyvavimo platforma netrukus bus prieinama internetu.

5. Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais rekomendacijų pristatymas ir keitimasis nuomonėmis su forumo nariais (I temų grupė. Bendradarbiavimas maisto vertės grandinėje: „Nuo ūkio iki stalo“) ([PDF](#))

Su 1 temų grupe dirbę Europos piliečių forumo atstovai pristatė [1–7 rekomendacijas](#), po to pasikeitė nuomonėmis su forumo nariais, įskaitant Europos Komisijos (Sveikatos ir maisto saugos GD (SANTE))

ir Žemės ūkio GD (AGRI)), Prancūzijos žemės ūkio ir maisto suverenumo ministerijos, „Copa-Cogeca“ ir FEBA atstovus.

Sveikatos ir maisto saugos GD padėjo piliečiams už jų rekomendacijas, ragindamas visus subjektus aktyviai dalyvauti maisto švaistymo prevencijos veikloje ir stiprinti bendradarbiavimą visoje maisto tiekimo grandinėje. Toks integruotas požiūris atsispindi ES atliekų teisės aktuose nustatytuose įsipareigojimuose ir pakartotas Europos Komisijos pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai. Sveikatos ir maisto saugos GD pateikė pastabų dėl piliečių rekomendacijų, daugiausia dėmesio skirdamas 3, 4, 5 ir 6 rekomendacijoms.

ES atliekų teisės aktuose (Atliekų pagrindų direktyvoje) jau reikalaujama, kad valstybės narės skatintų maisto dovanojimą, o Europos Komisijos pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto turėtų būti suteiktas papildomas postūmis ir parama šiai praktikai visoje ES, taip padedant tiekti maisto perteklių nepriteklių patiriančioms asmenims. Europos Komisija pagal Bendrosios rinkos programą taip pat skyrė finansines (veiksmams numatytas) dotacijas Europos maisto bankų federacijai (FEBA), kad paremtų maisto bankų gebėjimų stiprinimą. Kalbant apie palankesnių sąlygų keistis duomenimis ir geriausias praktikos pavyzdžiais sudarymą, Europos Komisija paaškinė, kad šiam poreikiui patenkinti sukurta ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma ir skaitmeninių išteklių tinklas – [ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos centras](#). Be to, Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras parengė vertinimo sistemą, skirtą padėti visiems subjektams įvertinti maisto švaistymo prevencijos iniciatyvų veiksmingumą, įskaitant skaičiuoklę susijusiam poveikiui kiekybiškai įvertinti. Miestų tinklai, pavyzdžiui, EUROCITIES, Milano miestų maisto politikos paktas ir ICLEI (Vietos valdžios institucijos už tvarų vystymąsi), vykdo įvairias miestams skirtas tarpusavio programas. Kalbant apie maisto švaistymo duomenis, ES atliekų teisės aktuose reikalaujama, kad valstybės narės stebėtų maisto atliekų kiekį kiekvienu maisto tiekimo etapu pagal bendrą matavimo metodiką ir pateiktų išvadas ES statistikos tarnybai (Eurostatui). Galiausiai, piliečių dalyvavimas yra tema, kuri ateityje gali būti įtraukta į ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos darbotvarkę, kad nariai galėtų dalytis patirtimi ir mokytis vieni iš kitų patirties.

Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD taip pat padėjo piliečiams už jų rekomendacijas ir pakomentavo, kad 1, 2 ir 7 rekomendacijose sprendžiamas bendresnio pobūdžio maisto darnumo klausimas ir kad vietos, sezoninių ir trumpų tiekimo grandinių ryšys su maisto atliekų kiekio mažinimu *per se* dar neįrodytas. Piliečių rekomendacijos atspindi bendrą Europos Komisijos požiūrį į maisto darnumą – tokiu požiūriu užtikrinama, kad būtų atsižvelgta į visus svarbius aspektus. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD priminė vidaus rinkos taisyklių ir regioninių programų, teritorinių priemonių ir maisto sistemų skatinimo svarbą. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD paminėjo, kad kai kurios valstybės narės į savo nacionalinius strateginius planus pagal bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) įtraukė paramą vietos rinkoms ir trumpoms tiekimo grandinėms, ir nurodė, kad BŽŪP strateginiuose planuose nėra veiklos rodiklio, kuris leistų stebėti pastangas mažinti maisto nuostolius ir švaistymą. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD pabrėžė, kad kiekvienas maisto tiekimo grandinės dalyvis turi atlikti tam tikrą vaidmenį, ir nurodė, kad siūlomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai šiuo metu neapima pirminės gamybos. Remdamasis 5 ir 6 rekomendacijomis, Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD pabrėžė suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo formuojant ES maisto ir žemės ūkio politiką svarbą ir nurodė, kad Europos Komisija pradės strateginį dialogą žemės ūkio ateičiai ES aptarti. Remdamasis rekomendacija dėl nesąžiningos prekybos praktikos, Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD informavo, kad valstybių narių vykdymo užtikrinimo institucijos atidžiai stebi nesąžiningos prekybos praktiką ir kad parama ūkininkams, stiprinanti jų derybinę galią kitų maisto tiekimo grandinės dalyvių atžvilgiu, buvo pagrindas taikyti ūkininkams konkurencijos taisyklių išimtis, parengti tvarumo susitarimus ir kitas

priemonės, kurių imtasi gamintojų organizacijoms remti. Apibendrinant pažymėtina, kad piliečių rekomendacijos atitinka dabartinius ir būsimus Europos Komisijos planus.

Prancūzijos žemės ūkio ir maisto suverenumo ministerija padėjo piliečiams už jų darbą ir rekomendacijas, kuriomis remiamos nacionaliniu lygmeniu nustatytos gairės, visų pirma teritorinis aspektas. Prancūzijoje įgyvendinant teritorinius maisto projektus remiamas ūkininkų steigimasis, trumpų tiekimo grandinių kūrimas ir darnaus aukštos kokybės maisto tiekimas valgyklose. Šiuo metu yra 430 tokių projektų, parengtų vykdant kolektyvinius veiksmus, o vienas iš aspektų, kuriuos galima sureguliuoti, yra maisto švaistymo prevencija. Be to, yra tinklų, kuriuose visapusiškas dėmesys skiriamas maisto švaistymo prevencijai Prancūzijoje (REGAL). Kalbant apie finansines paskatas dovanoti maistą, pagal Prancūzijos fiskalines taisykles leidžiama taikyti pelno mokesčio kreditus iki 60 proc. dovanoto maisto grynosios buhalterinės vertės. Be to, teisės aktuose reikalaujama, kad tam tikri suinteresuotieji subjektai sudarytų partnerystės susitarimus su maisto bankais dėl perteklinio maisto dovanojimo ir valdymo planą dovanojamo maisto kokybei užtikrinti. Prancūzijos ministerija pabrėžė, kad svarbu didinti informuotumą apie sveikų sezoninių produktų vartojimą, nurodydama, kad mokymas apie maistą ir skonį yra įtrauktas į mokyklų mokymo programą, o didesnio nei 400 m² ploto parduotuvėse ateityje gali būti reikalaujama pateikti informaciją apie vaisių ir daržovių sezoniskumą.

„Copa-Cogeca“ padėjo piliečiams už visapusiškas rekomendacijas ir pažymėjo, jog pripažįsta, kad ūkininkai nėra suinteresuoti iššvaistyti pagamintą maistą ir kad rinkoje yra galios disbalansas. Kalbant apie 1 rekomendaciją, „Copa-Cogeca“ palankiai įvertino pasiūlymus suteikti gamintojams daugiau galių ir sumažinti galios disbalansą maisto vertės grandinėje stebint NPP direktyvą ir užtikrinant geresnį jos vykdymą. „Copa-Cogeca“ išreiškė susirūpinimą dėl rekomendacijos pasitelkti artimiausią įmanomą gamintoją, nes tai galėtų prieštarauti konkurencijos taisyklėms ir neduoti norimų rezultatų. „Copa-Cogeca“ palankiai įvertino pastangas skatinti tiesioginį „negrąžių“ vaisių ir daržovių pardavimą, pabrėžė prekybos standartų, kurie visuotinai būdingi rinkai, svarbą užtikrinant aukštą kokybę ir vengiant rinkos iškraipymų, ir paaiškino, kad prekybos standartai tiesioginiam pardavimui netaikomi. „Copa-Cogeca“ pateikė iniciatyvų, kuriose dalyvauja ūkininkai ir žemės ūkio kooperatyvai, pavyzdžių – tai yra, pvz., Vengrijos bandomoji programa, jungianti Vengrijos maisto bankų asociaciją ir Budapešto didmeninę rinką, kad būtų galima rasti „negrąžių“ vaisių ir daržovių realizavimo vietas. Panašus projektas vykdomas Nyderlanduose, pagal jį „negrąžūs“ vaisiai ir daržovės paverčiami perdirbtais maisto produktais. Kalbant apie 2 rekomendaciją, „Copa-Cogeca“ parėmė vietos produktų propagavimą, nes tai priartina ūkininkus prie vartotojų ir gali padėti didinti maisto vertės suvokimą (tokie projektai vykdomi Italijoje, Austrijoje, Suomijoje ir kt.). Dėl 7 rekomendacijos „Copa-Cogeca“ pabrėžė, kad reikia apibrėžti, kas yra sezoninis ir vietos maistas.

FEBA padėjo piliečiams už jų rekomendacijas ir daugiausia dėmesio skyrė maisto dovanojimui, visų pirma tokiomis aplinkybėmis, kai maisto pertekliaus dovanojimas mažėja, o dėl didėjančio žmonių, kuriems reikia pagalbos, skaičiaus didėja maisto iš labdaros organizacijų paklausa, taip pat didėja maisto bankų veiklos išlaidos (dėl infliacijos ir padidėjusių energijos sąnaudų, susijusių su Rusijos agresijos karu prieš Ukrainą). Maisto bankai nagrinėja daugelį piliečių rekomendacijose nurodytų sričių, visų pirma finansinės paramos, skaitmeninių priemonių ir duomenų rinkimo bei dalijimosi jais poreikį. Piliečių rekomendacijomis buvo pasidalyta ir jos aptartos su tinklu, buvo surengti tarpusavio mainai siekiant dalytis žiniomis apie nacionalinę politiką, taip pat surengti vizitai siekiant palengvinti keitimąsi žiniomis su maisto bankais už ES ribų (pvz., Moldovoje). Be to, FEBA Dubline surengė susitikimą su savo nariais dėl skaitmeninių priemonių naudojimo. FEBA taip pat patikino piliečius, kad darbas, kuriuo siekiama palengvinti maisto dovanojimą, vyksta ir bus tęsiamas, ir paminėjo diskusijas šiuo klausimu, vykusias jos metiniame konvente, taip pat ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos atliekamą vertinimą dėl su maisto dovanojimu susijusių iššūkių ir galimybių.

Po to, kai forumo nariai pirmą kartą atsakė į piliečių rekomendacijas, moderatorius pakvietė posėdžio dalyvius (tiek internetu, tiek atvykusius) atsakyti į klausimus. Pilietis paklausė, ar, be Prancūzijos, kitos šalys taiko mokesčių paskatų dovanoti maistą sistemą. **Sveikatos ir maisto saugos GD** atsakė, kad tokios šalys kaip Portugalija, Italija ir Ispanija taiko tokias priemones ir kad 2017 m. Europos Komisijos priimtose maisto dovanavimo gairėse yra skirsnis apie tuo metu ES taikytas fiskalines paskatas. **FEBA** patvirtino, kad minėtos šalys taiko mokesčių lengvatas dovanojamiems maisto produktams, ir pridūrė, kad PVM koregavimas, siekiant atsižvelgti į sumažėjusią dovanojamo maisto ekonominę vertę, taip pat yra svarbus, tai yra dar viena fiskalinė priemonė, kuria valstybės narės gali pasinaudoti. Be fiskalinių paskatų, kai kurios šalys, pavyzdžiui, Italija, supaprastino administracines procedūras, pagal kurias maisto tvarkymo subjektai dovanoja maistą (palyginti su procedūromis, kurių reikia siekiant jį sunaikinti arba kitaip panaudoti maisto pertekliū). **Prancūzijos ministerija** taip pat paaiškino, kad kartu su mokesčių paskatomis teikiama parama labdaros organizacijoms, suteikiant joms galimybę tiesiogiai gauti sveikų ir kokybiškų produktų (iniciatyva „Geresnis maistas visiems“, kuriai 2024 m. bus skirta 100 mln. EUR).

Tarptautinė maisto atliekų koalicija ne tik ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformai, bet ir visų pirma Žemės ūkio ir kaimo plėtros generaliniam direktoratui pažymėjo, kad svarbu susieti maisto kokybės ir vietovės bei trumpų tiekimo grandinių poveikį maisto atliekoms visoje maisto vertės grandinėje, nes šioje srityje trūksta žinių. **Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD** atsakė, kad Europos Komisija šiuo metu atlieka mokslinius tyrimus šioje srityje ir kad visi suinteresuotieji subjektai turi nuolat keistis informacija apie tai, kaip vietos maisto sistemos gali padėti spręsti maisto nuostolių ir švaistymo problemą, taip pat spręsti apsirūpinimo maistu problemas, kartu laikantis taisyklių, kuriomis reglamentuojama vidaus rinka (t. y. „vietos“ poreikiai turi būti kruopščiai apibrėžti, o ne prilyginti „nacionaliniams“). Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD taip pat pabrėžė, kad svarbu suprasti vartotojų elgsenos veiksnius, susijusius su maisto švaistymu, ir kitų veiksnių, pavyzdžiui, valgio planavimui ir paruošimui skirto laiko, šios veiklos vertės suvokimo, žinių apie maistą ir pan., svarbą.

Pilietis paklausė, ar yra galimybė nustatyti ryšį tarp konkurencijos teisės ir pirmenybės teikimo vietos gamintojams. **Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD** atsakė, kad ES bendroji rinka užtikrina laisvą prekių, asmenų, paslaugų ir kapitalo judėjimą ir teikia daug naudos piliečiams. Konkurencija turi būti sąžininga, todėl atvira ir skaidri. Pavyzdžiui, neįmanoma nustatyti įpareigojimų, kuriais pirmenybė būtų teikiama nacionalinei gamybai, palyginti su kitų valstybių narių ar prekybos partnerių gamyba. Šiuo atžvilgiu Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD pabrėžė rekomendacijos dėl NPP direktyvos stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo svarbą ir papildomai paaiškino, kad buvo aiškiau išdėstytas konkurencijos taisyklių taikymas kolektyvinėms iniciatyvoms, kuriomis skatinamas darnumas maisto tiekimo grandinėse. Įgyvendinant BŽŪP strateginius planus pirmenybė gali būti teikiama vietos ir trumpoms tiekimo grandinėms, o uždavinys – padidinti šių tiekimo grandinių mastą, vengiant nacionalistinių metodų ir išsiaiškinant, kaip geriausiai tarnauti regionams.

Moderatorius pakvietė forume dalyvaujančius piliečius pateikti trumpas baigiamąsias pastabas. Piliečiai pareiškė, kad palankiai vertina pažangą, padarytą įgyvendinant siūlomas rekomendacijas, pavyzdžiui, teikiant pirmenybę duomenų rinkimui, fiskalinėms paskatomis dovanoti maistą, skatinant dalytis gerąja patirtimi visoje ES ir labiau didinant informuotumą tiek apie ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformą, tiek apie piliečių vaidmenį skatinant pokyčius. Taip pat buvo pabrėžtas socialinių tinklų vaidmuo skatinant maisto švaistymo prevenciją.

Piliečiai paklausė, ar būtų galima apsvarstyti galimybę įvesti mokestį už mažmeninės prekybos sektoriuje išmestą maistą. **Sveikatos ir maisto saugos GD** atsakė, kad kai kurios savivaldybės įdiegė fiskalines paskatas, pavyzdžiui, schemas, kuriomis siekiama sumažinti atliekų tvarkymo išlaidas maistą

dovanojančioms įmonėms. Piliečiai paklausė, ar, atsižvelgiant į galimą teigiamą trumpų tiekimo grandinių poveikį maisto švaistymo prevencijai, Europos Komisija numato galimus konkurencijos teisės aktų pakeitimus, kad kai kurie mažmenininkai privalėtų pirkti produktus vietos mastu. **Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD** atsakė, kad, nors vyksta darbas konkurencijos taisyklių, plačiau susijusių su maisto darnumu, klausimais, reikia aiškesnių įrodymų, kad tokie veiksmai turėtų teigiamą poveikį maisto švaistymo prevencijai. Žemės ūkio ir kaimo plėtros GD nurodė, kad Europos Komisija toliau nagrinės, kaip remti teritorines maisto sistemas, atsižvelgdama į platesnes diskusijas dėl perėjimo prie tvarių maisto sistemų. Galiausiai, siekiant greitos pažangos, piliečiai pabrėžė, kad reikia imtis įrodymais grindžiamų veiksmy, daugiausia dėmesio skiriant nebrangiems rezultatams ir toms sritims, kur galima pasiekti didžiausius laimėjimus, taip pat laikytis sisteminio požiūrio visoje maisto vertės grandinėje.

6. Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais rekomendacijų pristatymas ir keitimasis nuomonėmis su forumo nariais (II temų grupė. Maisto verslo iniciatyvos) ([PDF](#))

Europos piliečių forumo atstovai, dirbę II temų grupės (Maisto verslo iniciatyvos) srityje, pristatė [8–15 rekomendacijas](#), po to pasikeitė nuomonėmis su forumo nariais, įskaitant Europos Komisijos (Sveikatos ir maisto saugos GD), Suomijos žemės ūkio ir miškininkystės ministerijos, EUROCOMMERCE ir Tarptautinės maisto atliekų koalicijos atstovus.

Kalbant apie 13 rekomendaciją, **Sveikatos ir maisto saugos GD** nurodė, jog jį džiugina tvirtas piliečių pritarimas, kad ES lygmeniu būtų nustatyti kiekybiniai maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai, kuriuos turi pasiekti valstybės narės, o pastarosios galėtų laisvai nustatyti priemones, kurių reikia šiems tikslams pasiekti. Šis požiūris buvo išdėstytas liepos 5 d. Europos Komisijos priimtame pasiūlyme dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, dėl kurio šiuo metu vyksta Europos Parlamento ir Europos Sąjungos Tarybos derybos. Sveikatos ir maisto saugos GD pažymėjo, kad pasiūlymu siekiama nustatyti ne tik gaires, bet ir teisiškai privalomus tikslus, pagal kuriuos reikalaujama, kad valstybės narės perdirbimo ir (arba) gamybos procesuose maisto atliekų kiekį sumažintų 10 proc., o mažmeninės prekybos ir vartojimo sektoriuje bendrai – 30 proc. vienam gyventojui. Šis sumažinimas turi būti pasiektas iki 2030 m., palyginti su atskaitos metais – 2020 m. Sveikatos ir maisto saugos GD taip pat paaiškino, kad ES atliekų teisės aktuose jau nustatyta maisto švaistymo prevencijos hierarchija, atitinkanti piliečių rekomendacijas, visų pirma tai, kad maisto perteklius pirmenybės tvarka būtų skiriamas žmonėms suvartoti.

Dėl 8 rekomendacijos Sveikatos ir maisto saugos GD pabrėžė, kad šiandien yra daug tinklų ir skaitmeninių priemonių, kuriais siekiama palengvinti maisto pertekliaus perskirstymą tarp maisto tvarkymo subjektų, maisto bankų ir (arba) labdaros organizacijų bei tiesiogiai vartotojams. Organizuoti tokius mainus ES lygmeniu neįmanoma, visų pirma kalbant apie maisto produktus, kurių tinkamumo vartoti terminas yra beveik pasibaigęs.

Kalbant apie 11, 12 ir 14 rekomendacijas, Sveikatos ir maisto saugos GD džiaugiasi matydamas, kad piliečiai dar kartą patvirtina, jog reikia įrodymais grindžiamo požiūrio, kuris padėtų visiems subjektams veiksmingai užkirsti kelią maisto švaistymui, pabrėžiant stebėsenos ir duomenų bei pasiektų rezultatų skaidrumo užtikrinimo svarbą. Valstybėms narėms teikiant metines ataskaitas apie maisto atliekų kiekį, ES yra tinkamai pasirengusi stebėti savo pažangą siekiant pasaulinių ir ES tikslų. Nors prievolė pranešti apie maisto atliekų kiekį kiekviename maisto tiekimo grandinės etape pagal bendrą metodiką nustatyta valstybėms narėms, nacionalinės valdžios institucijos gali pritaikyti tokią metodiką prie savo nacionalinės padėties ir ypatumų. Kalbant apie maisto tvarkymo subjektų dalyvavimą renkant duomenis, kai kurios valstybės narės reikalauja, kad įmonės stebėtų maisto atliekas, o kitos padeda įmonėms atlikti maisto atliekų diagnostiką ir įdiegti prevencijos mechanizmus. ES lygmeniu Europos

Komisija taip pat skatina maisto tvarkymo subjektus įsipareigoti mažinti maisto atliekų kiekį pagal Atsakingos maisto verslo ir rinkodaros praktikos elgesio kodeksą.

Sveikatos ir maisto saugos GD pabrėžė, kad Europos Komisija per ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformą siekia skatinti dalytis įrodymais pagrįsta geriausia praktika. Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras parengė vertinimo sistemą, skirtą padėti visiems subjektams įvertinti savo intervencinių priemonių veiksmingumą, ir periodiškai vertina Europos Sąjungoje įgyvendinamas maisto švaistymo prevencijos iniciatyvas. Europos aplinkos agentūra taip pat peržiūri ir reguliariai vertina valstybių narių nacionalines maisto švaistymo prevencijos programas. Sveikatos ir maisto saugos GD pakartojo, kad pagal ES programą „Europos horizontas“ finansuojamais mokslinių tyrimų ir inovacijų projektais teikiami duomenys ir organizuojamas mokymasis siekiant padėti užkirsti kelią maisto švaistymui, pavyzdžiui, gerinti supratimą apie tai, kaip socialinės normos daro įtaką elgesiui ir maisto atliekų susidarymui (projektas [CHORIZO](#) ir tebevykdomas projektas [SISTERS](#), kuriuo tiriamos pakuočių inovacijos, susijusios su maisto atliekomis, ir išmaniųjų konteinerių, skirtų naudoti tiekimo grandinės logistikai, įdiegimas).

Suomijos žemės ūkio ir miškininkystės ministerija pripažino labai konstruktyvų ir naudingą piliečių forumo atliktą darbą ir konkrečiai nurodė 10, 13 ir 15 rekomendacijas. Suomija maisto atliekų kiekį matuoja nuo 2008 m., o viešbučiai ir restoranai privalo neišmesti maisto, jei jį vis dar galima vartoti. Logotipas (10 rekomendacija) yra tam tikros rūšies kokybės simbolis, kuris galėtų būti naudingas nustatant įmones, kurios gerai tvarko maisto produktus; logotipas taip pat didina vartotojų informuotumą per maisto pakuotes. Dėl 13 rekomendacijos Suomijos ministerija nurodė, jog reikėtų gerai apžvelgti atliekų srauto hierarchiją, kad būtų galima sutelkti dėmesį į prioritetus. Suomijoje nacionaliniu lygmeniu įgyvendinama politika ir procedūros, kuriomis siekiama padėti nepriteklių patiriantiems asmenims gauti maisto ir remti įmones, norinčias dovanoti maistą, taip pat suburti tiek pagalbos maistu teikėjus, tiek pagalbos maistu gavėjus. Atsižvelgdama į 15 rekomendaciją, Suomijos ministerija pabrėžė pakuočių svarbą saugant maisto produktus ir užtikrinant maisto saugą, kartu pažymėdama, kad, siekiant sumažinti maisto atliekų kiekį, būtina tobulinti maisto pakuotes, ir nurodydama, kad 0,5–2 proc. maisto poveikio aplinkai yra susiję su pakuotėmis.

„EuroCommerce“ padėjo už kvietimą, pripažindama įkvepiantį iniciatyvos pobūdį, ir pateikė atsiliepimus apie 9, 12 ir 15 rekomendacijas. „EuroCommerce“ priminė privilegijuotą mažmeninės ir didmeninės prekybos sektoriaus padėtį pasiūlos ir paklausos kryžkelėje ir atitinkamą aktyvų šio sektoriaus ištraukimą į maisto švaistymo prevenciją. Remdamasi 9 rekomendacija, „EuroCommerce“ pabrėžė, kad maisto atliekos nėra ekonomiškai naudingos verslui, nes dėl to susidaro išlaidų, todėl sektorius daug investavo į pasiūlos prognozes, įskaitant dirbtinio intelekto naudojimą (apimantį ne tik pardavimo duomenis), kad būtų galima geriau suprasti ir numatyti, kas ir kada bus perkama. Įmonėms reikia lankstumo (o ne teisinių sistemų), kad jos galėtų geriausiai reaguoti į pasiūlos ir paklausos pokyčius, kurie yra labai svarbūs siekiant užkirsti kelią maisto švaistymui. Šiuo atžvilgiu „EuroCommerce“ pabrėžė dialogo tiekimo grandinėje svarbą. Kalbant apie mokesčių paskatas, „EuroCommerce“ pritarė nuliniam PVM tarifui dovanojamiems maisto produktams – anksčiau šis aspektas buvo laikomas kliūtimi. Kalbant apie privalomą ataskaitų teikimo sistemą, „EuroCommerce“ informavo, kad daugelis jos narių jau savanoriškai teikia ataskaitas dėl maisto atliekų, kad informuotų tiek klientus, tiek investuotojus, ir užtikrintų skaidrumą. Maisto tvarkymo subjektams jau nustatyta daug privalomų reikalavimų, be kita ko, dėl nefinansinių ataskaitų teikimo. „EuroCommerce“ taip pat pažymėjo, kad, atsižvelgiant į klimato srities įsipareigojimus, daugiau dėmesio skiriama maisto atliekoms, nes jos turi poveikį išmetamam šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekiui. „EuroCommerce“ atkreipė dėmesį į būsimą reglamentą dėl pakuočių ir pakuočių atliekų ir nurodė svarbų pakuočių vaidmenį užtikrinant maisto saugą ir maisto apsaugą, nes taip užkertamas kelias maisto švaistymui.

„EuroCommerce“ pabrėžė, kad pakuočių dydis taip pat turi būti patogus įvairių kategorijų vartotojams (pvz., vieno asmens namų ūkiams ir didelėms šeimoms). Kalbant apie pakavimo inovacijas, „EuroCommerce“ priminė tinkamos teisinės sistemos svarbą, kad įmonės galėtų atlikti reikiamas investicijas ir produktai galėtų patekti į rinką.

Tarptautinė maisto atliekų koalicija (IFWC) padėjo piliečiams už jų atsidavimą ir darbą ir, remdamasi privačiam sektoriui skirtomis rekomendacijomis, pabrėžė, jog itin svarbu, kad visi tiekimo grandinės dalyviai teiktų ataskaitas dėl maisto atliekų kiekių, o privatusis sektorius aktyviai siekia standartizuoti matavimo metodikas, be kita ko, sektoriniu lygmeniu (pvz., viešojo maitinimo srityje). Kalbant apie piliečių pasiūlymą sukurti logotipą, jis taip pat galėtų būti naudojamas siekiant atlyginti įmonėms, kurios matuoja maisto atliekų kiekį ir teikia atitinkamas ataskaitas bei sudaro maisto atliekų kiekio mažinimo veiksmų planą. IFWC informavo apie vykdomą darbą rengiant ISO normą, kaip valdyti maisto atliekų kiekio mažinimą, ir pabrėžė, kad svarbu remti tokių standartų įgyvendinimą sektoriniu pagrindu, pavyzdžiui, rengiant mokymus ir taikant kitas priemones. IFWC paašškino, kad įgyvendinant maisto švaistymo prevencijos iniciatyvas veiksmų turi imtis įvairūs subjektai: pavyzdžiui, nors restoranuose gali būti įdiegta nesuvalgyto maisto pakavimo išsinešti sistema, jos gali būti neįmanoma naudoti, jei vartotojams tai atrodo kultūrinio požiūriu nepriimtina. Siekiant įveikti šią kliūtį, šią priemonę reikėtų remti didinant informuotumą, teikiant paramą ir kt. IFWC pabrėžė, kad svarbu didinti informuotumą ir skatinti suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimą įgyvendinant maisto švaistymo prevencijos sistemą, teikiant paramą susijusiems subjektams, pavyzdžiui, sudarant savanoriškus susitarimus, rengiant informuotumo didinimo kampanijas, įgyvendinant ES finansuojamus mokslinių tyrimų projektus ir naudojantis tinklais, pvz., ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma.

Po to, kai forumo nariai pirmą kartą atsakė į piliečių rekomendacijas, moderatorius pakvietė posėdžio dalyvius (tiek dalyvaujančius internetu, tiek atvykusius) pateikti klausimų, taip pat atkreipė dėmesį į tiesioginiame internetiniame pokalbyje iškeltus klausimus ir išdėstytas pastabas, visų pirma susijusius su pakavimu ir vartotojų įpročiais.

Portugalijos žemės ūkio ministerija pareiškė, kad dėl reikalingos transporto logistikos neįmanoma sukurti ES lygmens maisto verslo iniciatyvų platformos, susiejančios verslo subjektus su maisto bankais ir vartotojais. Portugalijos ministerija paminėjo, kad kai kurios valstybės narės jau įdiegė tokio pobūdžio platformą nacionaliniu lygmeniu, kad perskirstytų produktus, kurių terminai „suvartoti iki“ arba „geriausias iki“ baigiasi, ir paklausė, ar tokios platformos yra efektyvios. Ministerijos nuomone, vienodos maisto atliekų kiekio matavimo ES lygmeniu metodikos nėra, todėl Sąjungos lygmeniu reikėtų bendros metodikos. Portugalijos ministerija taip pat nurodė, kad, nors pakuočių kiekį reikia mažinti, pakuotės labai svarbios siekiant apsaugoti maistą ir užtikrinti maisto saugą bei vartotojų informavimą.

Kalbant apie maisto tvarkymo subjektų, maisto bankų ir vartotojų sujungimą per skaitmenines platformas, „EuroCommerce“ atsakė, kad nepitaria centralizuotai Europos duomenų bazei ir kad įmonių susiejimas su maisto bankais ir vartotojais būtų geriau organizuojamas vietos ar regionų lygmeniu, taip pat pabrėžė su tokio perskirstymo logistika ir praktiniu organizavimu susijusius apribojimus. „EuroCommerce“ patvirtino, kad tokios iniciatyvos jau įgyvendinamos vietos lygmeniu ir veikia gerai.

Kalbant apie pakuočių kiekio mažinimą, **Suomijos ministerija** pakartojo, kad reikėtų vengti perteklinių pakuočių. Tačiau neįmanoma visiškai išvengti pakavimo, nes tai būtina maisto saugai užtikrinti.

Tarptautinė maisto atliekų koalicija pabrėžė, kad svarbu suburti verslo subjektus prioritetinėse srityse, kuriose reikia bendrų investicijų ir mokslinių tyrimų, pavyzdžiui, aiškinantis, kaip maisto atliekų kiekis matuojamas tam tikrame sektoriuje. IFWC pareiškė, kad savanoriški susitarimai yra svarbūs ir jiems reikia valstybių narių paramos nacionaliniu lygmeniu.

Sveikatos ir maisto saugos GD atkreipė dėmesį į tai, kad valstybės narės, kurios padarė didelę pažangą maisto atliekų kiekio mažinimo srityje, yra sudariusios savanoriškus susitarimus su privačiuoju sektoriumi, t. y. viešojo ir privatačiojo sektorių partnerystes, apimančias sutartus maisto atliekų kiekio mažinimo tikslus. Šiuo metu ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platforma vertina iki šiol įgyvendintus savanoriškus susitarimus, kad būtų galima pasimokyti iš šios patirties ir ja dalytis.

Moderatorius pakvietė forume dalyvaujančius piliečius pateikti trumpas baigiamąsias pastabas. Piliečiai pabrėžė, jog ES institucijos turėtų užtikrinti, kad visos valstybės narės darytų pažangą taikydamos bendrą ar labiau standartizuotą požiūrį, taip pat kad svarbu parengti trumpojo, vidutinio ir ilgojo laikotarpio planus ir informuoti apie pasiektus teigiamus rezultatus. Kalbant apie pastarąjį aspektą, nors reikia įtraukti visus piliečius, reikėtų dėti daugiau pastangų siekiant užmegzti ryšius su jaunimu, visų pirma socialinių tinklų kanalais, siekiant ne tik teikti informaciją, bet ir motyvuoti bei įtraukti.

7. Europos piliečių forumo maisto švaistymo klausimais rekomendacijų pristatymas ir keitimasis nuomonėmis su forumo nariais (III temų grupė. Vartotojų elgsenos pokyčių rėmimas) ([PDF](#))

III temų grupėje dirbę Europos piliečių forumo atstovai pristatė [16–23 rekomendacijas](#), po to pasikeitė nuomonėmis su forumo nariais, įskaitant Europos Komisijos (Sveikatos ir maisto saugos GD), Nyderlandų mitybos centro, organizacijos „Independent Retail Europe“ ir EUFIC atstovus.

Sveikatos ir maisto saugos GD padėjo piliečiams už konkrečias rekomendacijas ir pabrėžė, kad siekiant daryti poveikį vartotojų elgsenai svarbus į konkrečią šalį orientuotas metodas, o intervencinių ir kitokių veiksmų turi būti imamasi nacionaliniu ir vietos lygmenimis. Sveikatos ir maisto saugos GD pabrėžė, jog itin svarbu atsižvelgti į vartotojų mitybos įpročius, požiūrį į maistą ir maisto švaistymą, taip pat į jų žinias ir įgūdžius, susijusius su maisto tvarkymu siekiant išvengti maisto švaistymo, taip pat į jų motyvaciją imtis veiksmų. ES lygmens pagal principą „iš viršaus į apačią“ taikomas metodas nebūtų veiksminga kovos su vartotojų maisto švaistymu priemonė; tačiau ES lygmens veiksmais siekiama sudaryti palankesnes sąlygas dalytis geriausios praktikos pavyzdžiais, visų pirma per ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformą, taip pat skatinti ir remti veiksmus, kurių imasi valstybės narės. Europos Komisijos pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai, turėtų paskatinti valstybes nares imtis plataus užmojo veiksmų ir investuoti į elgsenos pokyčių programas, taip pat stiprinti visos maisto tiekimo grandinės dalyvių ir kitų susijusių subjektų, pavyzdžiui, akademinės bendruomenės, NVO ir finansų įstaigų, bendradarbiavimą. Kiekvienais metais rugsėjo 29 d. minima Tarptautinė informuotumo apie maisto nuostolius ir švaistymą diena suteikia galimybę informuoti šiuo klausimu. 2023 m. Europos Komisija į komunikacijos medžiagos sklaidą taip pat įtraukė piliečių forumą.

Sveikatos ir maisto saugos GD nurodė, kad vienas iš ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos tikslų siekiant išvengti maisto švaistymo – skatinti geriau suprasti ir naudoti datos žymėjimą („Tinka vartoti iki...“ ir „Geriausias iki...“). Šios platformos nariai per pačią platformą, jos specialų pogrupį ir internetinį ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos centrą nuolat dalijasi įgytomis šios srities žiniomis, patirtimi ir geriausios praktikos pavyzdžiais. Atsižvelgdama į planuojamą datos žymėjimo taisyklių peržiūrą (apie kurią piliečių forumas buvo informuotas pirmajame jo posėdyje 2022 m. gruodžio mėn.), Europos Komisija kartu su valstybėmis narėmis išnagrinėjo, ar šią iniciatyvą

būtų galima įgyvendinti kartu su pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai. Nors valstybės narės pritarė suderintam požiūriui į datos žymėjimą, dauguma jų pabrėžė, kad reikia toliau svarstyti tinkamiausią formuluotę, taip pat pabrėžė poreikį atlikti daugiau vartotojų mokslinių tyrimų, o kai kurios iš jų teigė, kad reikėtų daugiau investuoti į geresnį vartotojų informavimą apie esamus datos žymėjimo principus. Dauguma valstybių narių taip pat pageidavo šį klausimą spręsti ne atskirai, o atliekant platesnę maisto produktų ženklavimo taisyklių peržiūrą, su kuria susijęs darbas tebevyksta.

Kalbant apie 16 rekomendaciją, Sveikatos ir maisto saugos GD paaikšino, kad maisto nuostolių problemos sprendimas yra įtrauktas į ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos platformos darbotvarkę, pagal kurią nuolat dalijamasi informacija Maisto nuostolių ir švaistymo stebėsenos pogrupyje. Sveikatos ir maisto saugos GD paaikšino, kad maisto nuostolių ūkiuose klausimas nėra sprendžiamas pagal Atliekų pagrindų direktyvą, nes jie nelaikomi atliekomis, ir kad nėra patikimų duomenų apie šio klausimo mastą. Europos Komisija toliau tiria maisto nuostolius ir ieško būdų jiems išvengti, atsižvelgdama į darbą, atliktą pagal atitinkamus ES finansuojamus mokslinių tyrimų projektus. Pavyzdžiui, projektu [FOLOU](#) siekiama pateikti patikimą metodiką, pagal kurią būtų galima kiekybiškai įvertinti pirminės gamybos metu patiriamus maisto nuostolius, daugiausia dėmesio skiriant nuostoliams, atsirandantiems nuo to momento, kai produktų derlius yra paruoštas nuimti, iki jų derliaus nuėmimo.

Nyderlandų mitybos centras padėjo piliečiams už įkvepiančius darbus ir konkrečiai atkreipė dėmesį į 17 ir 20 rekomendacijas, susijusias su vartotojų kampanijomis. Nyderlandų mitybos centras pabrėžė, kad siekiant motyvuoti vartotojus mažinti maisto švaistymą labai svarbu didinti vartotojų informuotumą ir nubrėžti veiksmų perspektyvą. Nuo 2015 m. Nyderlandai 23 proc. sumažino namų ūkių maisto atliekų kiekį ir toliau deda pastangas, visų pirma organizuodami nacionalinę kampaniją „Savaitė be maisto švaistymo“. Kampanija, kurią surengė Nyderlandų mitybos centras ir fondas „Food Waste Free United“, 2023 m. vyko penktą kartą, dalyvaujant įvairiems suinteresuotiesiems subjektams ir daugiausia dėmesio skiriant maisto švaistymo prevencijos ir klimato politikos veiksmų sąsajai. Iniciatyvos sėkmė buvo susijusi su aktyviu viešųjų ir privačiųjų suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimu ir išteklių sutelkimu siekiant plėsti informavimo veiklą, taip pat švietimo ir praktinių vertinimo priemonių, skirtų naudoti namuose, kūrimu. Nyderlandų mitybos centras paragino kitas valstybes nars rengti panašias kampanijas, rekomenduodamas veiksmus sutelkti į vieną savaitę, kad šiai temai būtų skiriamas didelis visuotinis dėmesys. Tačiau veiksmų imtis septynias dienas nepakanka, todėl reikia nuolat dėti pastangas visoje maisto vertės grandinėje, kad vartotojams būtų lengviau mažinti maisto švaistymą.

Organizacija „**Independent Retail Europe**“ taip pat padėjo piliečiams už šį darbą ir pabrėžė švietimo svarbą mažinant vartotojų maisto švaistymą ir padedant vartotojams geriau tvarkyti maistą. Vartotojų švietimas yra susijęs su valstybėmis narėmis. Mažmenininkai gali atlikti tam tikrą vaidmenį kartu su kitais ekonominės veiklos vykdytojais, suteikdami papildomos informacijos, padėdami vykdyti ir palengvinti maisto švaistymo prevenciją įvairiomis priemonėmis, pavyzdžiui, leidiniais ir programėlėmis. Tačiau mažmenininkai negali kontroliuoti, ką vartotojai nusprendžia išmesti, todėl negali prisiimti atsakomybės už maisto švaistymą vartotojų lygmeniu. Kalbant apie 23 rekomendaciją dėl produktų pardavimo skatinimo artėjant galiojimo terminui, „Independent Retail Europe“ teigė, kad tai jau plačiai paplitusi praktika, nes nepardavę maisto produktų mažmenininkai patiria sąnaudų. Mažmenininkai gali įvairiais būdais (pvz., lipdukais ir kitomis pardavimo skatinimo parduotuvėse priemonėmis) informuoti savo klientus ir gali geriausiai nustatyti veiksmingiausias būdas tai padaryti. Todėl svarbu, kad parduotus produktus pirkėjai suvartotų, priešingu atveju maistą švaistytų jau ne mažmenininkai, o namų ūkiai. „Independent Retail Europe“ paaikšino, kad mažmenininkai aktyviai

siekia užkirsti kelią maisto švaistymui valdydami pasiūlą ir paklausą, kainomis skatindami pardavimą, perskirstydami maisto perteklių maisto bankams ir per programėles, toliau perdirbdami neparduotą maistą (pvz., gamindami sriubas ar sultis). Nors mažmenininkai aktyviai informuoja vartotojus apie maisto švaistymo prevenciją, „Independent Retail Europe“ nepritarė nuomonei, kad maisto švaistymo prevencijos kampanijos turėtų būti orientuojamos į šventines dienas, kaip minėjo Nyderlandų mitybos centras.

Europos maisto informacijos taryba (EUFIC) nurodė 16 rekomendaciją dėl maisto produktų, kurių derlius nenuimtas, išsaugojimo ir vartotojų bei ūkininkų informavimo apie tokias galimybes. EUFIC pateikė komunikacijos kampanijos pavyzdį Gento mieste, per šią kampaniją Maisto taryba, bendradarbiaudama su vietos NVO, parengė skaitmeninį žemėlapi, kad visuomenė būtų informuojama apie tai, kur galima nemokamai susirinkti vaisių. EUFIC nurodė, kad Prancūzijoje organizacija SOLAAL suburia žemės ūkio, maisto pramonės ir platinimo sektorių subjektus, kad paskatintų dovanoti maistą, įskaitant nenuimtą maisto derlių, ir, bendradarbiaudama su Žemės ūkio ir maisto suverenumo ministerija, yra paskelbusi Nacionalinę žemės ūkio maisto dovanojimo dieną. Dėl 18 ir 21 rekomendacijų EUFIC nurodė, kad švietimas maisto klausimais mokyklose įgyvendintas kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, Vengrijoje, kur Nacionalinė maisto atliekų tarnyba parengė švietimo programą ir nuo 2017 m. pasiekė daugiau kaip 25 000 vaikų, o 1 800 mokytojų surengė mokymus ir suteikė mentorystės paslaugas. Kitose šalyse, pavyzdžiui, Suomijoje, švietimas apie maisto švaistymą įtraukiamas į mokomųjų dalykų, susijusių su aplinkos tvarumu, pavyzdžiui, aplinkosaugos, geografijos ir namų ūkio tvarkymo, mokymo programas, o Suomijos maisto tarnyba yra parengusi susijusių mokomąją medžiagą. Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija, bendradarbiaudama su Tarptautine maisto atliekų koalicija, parengė pradinių ir vidurinių mokyklų moksleiviams skirtus mokymo vadovus apie maisto švaistymą, kurie pateikiami organizacijos interneto svetainėje 10 kalbų. Vadovuose vaikai mokomi apie socialines, ekologines ir ekonomines maisto švaistymo pasekmes, maisto atliekų kiekio mažinimo naudą, apie tai, kaip sumažinti maisto švaistymą ir kaip savo šeimos narius ir draugus išmokyti gerų įpročių. Kalbant apie 19 rekomendaciją dėl dalijimosi maistu, EUFIC nurodė maisto saugos iššūkius, kai tai daroma per skaitmenines platformas. EUFIC pateikė pavyzdį, kaip tai būtų galima išspręsti, nurodydama bendruomenės šaldytuvą Helsinkyje, kur vartotojai gali padovanoti ir pasiimti maisto perteklių, o darbuotojai užtikrina, kad būtų tinkamai laikomasi maisto saugos procedūrų (pavyzdžiui, galima dovanoti tik supakuotą maistą neatidarytose pakuotėse). Šias priemones kasmet tvirtina Helsinkio miesto valdžios institucija, siekdama užtikrinti, kad maisto saugos rizika būtų kuo mažesnė, ir rengti mokymus bei priemones, kad ir kiti galėtų įsirengti tokius bendruomenės šaldytuvus.

Po to, kai forumo nariai pirmą kartą atsakė į piliečių rekomendacijas, moderatorius pakvietė posėdžio dalyvius (tiek internetu, tiek atvykusius) atsakyti į klausimus, pateikdamas kai kurias gautas su švietimo veikla susijusias pastabas.

Organizacija „**RÉGAL Normandie**“ pareiškė, kad vartotojų informuotumo apie elgsenos pokyčius didinimo poveikis yra ribotas, o tyrimų rezultatai rodo, kad praktinė veikla, pavyzdžiui, mokymas, kaip gaminti maistą iš likučių, gali turėti didžiausią poveikį.

Slovėnijos žemės ūkio, miškininkystės ir maisto ministerija skatino jaunimą dalyvauti renginiuose, pavyzdžiui, šiandien vykstančiose diskusijose su piliečių forumu. Slovėnijos xxx taip pat paminėjo vaisių, daržovių ir pieno produktų vartojimo skatinimo mokyklose programas ir pasiūlė į programą įtraukti dovanotus maisto produktus. Slovėnijos ministerija atkreipė dėmesį į tai, kad mažmenininkai dovanoja maisto perteklių, tačiau dėl savanoriško tokių veiksmų pobūdžio esama apribojimų, ir pasiūlė dėti daugiau pastangų tokioms iniciatyvoms remti. Slovėnijos ministerija taip pat nurodė, kad

ūkininkams reikia priemonių ir kitų alternatyvų, kad jiems būtų lengviau spręsti maisto pertekliaus problemą (pvz., tolesnis perdirbimas siekiant išvengti maisto nuostolių ir švaistymo) ir kad tokios iniciatyvos turėtų būti įtrauktos į nacionalinius strateginius planus. Galiausiai Slovėnijos xxx pabrėžė visų subjektų mokymo svarbą, kad būtų pasiekti norimi tikslai.

Atsakydamas į piliečių pastabas internete, **Nyderlandų mitybos centras** informavo, kad norėdami pasiekti plačią auditoriją Savaitės be maisto švaistymo organizatoriai bando nemokamai viešintis, pavyzdžiui, televizijos pokalbių laidoje. „**Independent Retail Europe**“ išdėstė, kad norint pasiekti jaunesniąją auditoriją labai svarbu naudotis socialiniais tinklais, ir nurodė, kad kartais maistas švaistomas tiesiog dėl organizacinių problemų namų ūkiuose, taip pat dėl žinių ar įgūdžių, susijusių su maisto tvarkymu, apdorojimu ir saugojimu, trūkumo, ypač tais atvejais, kai maistas negali būti sunaudotas laiku.

Moderatorius pakvietė forume dalyvaujančius piliečius pateikti trumpas baigiamąsias pastabas. Piliečiai pabrėžė, kad svarbu atitinkamais kanalais ir priemonėmis pasiekti įvairias tikslines grupes ir joms perduoti atitinkamą informaciją, taip pat įvertinti tokios komunikacijos poveikį. Maisto švaistymo prevencija turėtų būti įtraukta į mokyklų mokymo programas ir turėtų būti išnaudotas visas skaitmenizacijos ir dirbtinio intelekto potencialas. Valstybės narės turėtų labiau bendrauti tarpusavyje ir naudotis visomis atitinkamomis platformomis, kad plačiai paskleistų informaciją. Galiausiai piliečiai jautėsi įsitikinę, kad tiek daug žmonių nori padėti, todėl gali įvykti realių pokyčių.

8. Baigiamosios pastabos ir apibendrinimas

Komunikacijos generalinio direktorato vardu Piliečių dialogų skyriaus vadovo pavaduotoja Gaëtane Ricard-Nihoul padėkojo piliečiams ir dalyviams už jų indėlį ir paragino juos palaikyti ryšius per Europos Komisijos komunikacijos kanalus, visų pirma ES maisto nuostolių ir švaistymo prevencijos centrą. Tokiu būdu piliečiai gali susipažinti su pažanga, susijusia su Europos Komisijos pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatomi maisto atliekų kiekio mažinimo tikslai, ir su kitu ES lygmeniu vykdomu darbu, taip pat su valstybių narių pažanga įgyvendinant nacionalinius veiksmų planus.

Gaëtane Ricard-Nihoul paaiškino, kad Europos Komisija pradeda naują piliečių įtraukimo etapą ir kad ateityje bus surengta daugiau Europos piliečių forumų įvairiomis temomis. Ji paaiškino, kad Komisija norėtų sukurti piliečių forumų alumnų tinklą, kurio nariai gautų informaciją apie piliečių dalyvavimo veiklą ir galėtų atlikti ambasadorių vaidmenį. Visiems forumuose dalyvaujantiems piliečiams bus išsiųstas specialus pranešimas, kuriame bus paaiškinta, kaip dalyvauti šiame alumnų tinkle.

Pirmininkas baigdamas posėdį padėkojo visiems dalyviams ir pažymėjo, kad diskusijos dar kartą parodė, kad maisto švaistymo prevencijai reikalingi visų visuomenės narių veiksmai, nesvarbu, vietos, nacionaliniu ar tarptautiniu lygmenimis. Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kaip įsipareigojimai gali būti paversti veiksmais ir kad esama daug tinklų ir galimybių bendradarbiauti sprendžiant žmonėms, visuomenei ir visai planetai tokį svarbų klausimą. Net jei iki galo sutariama ne visais aptartais klausimais, esama aiškaus įsipareigojimo dalyvauti, o nustatytas problemas galima spręsti įvairiais būdais. Pirmininkas pareiškė, kad yra įsitikinęs, jog, atsižvelgiant į piliečių įsipareigojimą ir pritarimą, Europos Komisijos pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto taps patrauklesnis ir Parlamentas bei Taryba gali jį priimti greitai ir su numatytais plataus užmojo tikslais. Baigdamas pirmininkas pakartojo, kad Sveikatos ir maisto saugos GD dialogas su piliečiais buvo labai naudinga patirtis, ir padėkojo piliečiams už nenuilstamą darbą, o platformos nariams – už šiandien įvykusią diskusiją ir pateiktus atsiliepimus.